

Conținutul raportului juridic civil

Conf. univ. dr. Ioana Nely MILITARU

Academia de Studii Economice din București

Abstract

The aim of this article is to present the active side (subjective civil rights) and the passive side (civil obligations) of a legal report, as well as the subjective civil rights and correlative obligations – the rights and obligations of subjects of law, natural or legal persons, as the case may be, in a contract.

Key terms: subjective civil rights, civil obligations, subject of law

Termeni-cheie: drepturi subiective civile, obligații civile, subiect de drept

Clasificare JEL: K15

To cite this article: Ioana Nely Militaru, *Conținutul raportului juridic civil*, *CECCAR Business Review*, N° 6/2021, pp. 54-61, DOI: <http://dx.doi.org/10.37945/cbr.2021.06.07>

1. Definiția conținutului raportului juridic

Raportul juridic civil conține:

- **drepturi subiective civile**, care formează **latura activă** a raportului juridic civil;
- **obligații civile**, care formează **latura pasivă** a acestuia.

Oricărui drept subiectiv civil îi corespunde o anumită obligație civilă, neexistând drept fără obligație.

Dreptul subiectiv civil este **posibilitatea recunoscută de legea civilă subiectului activ** (numit și creditor – persoană fizică sau juridică) **în virtutea căreia acesta poate, în limitele dreptului și moralei, să aibă o anumită conduită și să pretindă o conduită corespunzătoare (să dea, să facă ori să nu facă ceva) de la subiectul pasiv (numit debitor) și să ceară concursul forței coercitive a statului, în caz de nevoie, dacă acest drept este încălcat.**

2. Drepturile subiective civile. Clasificare

Drepturile subiective civile se clasifică astfel:

- în funcție de opozabilitate, sunt **absolute și relative**;
- în funcție de natura conținutului lor, sunt **patrimoniale și nepatrimoniale**;
- după corelația dintre ele, sunt **principale și accesorii**;
- în funcție de gradul de certitudine conferit titularilor, sunt **pure și simple și afectate de modalități**.

2.1. Drepturile subiective civile absolute și relative

Dreptul subiectiv civil absolut este acel drept în virtutea căruia titularul său poate avea o anumită conduită fără a face apel la altă persoană pentru a și-l exercita. Sunt **absolute**:

- **drepturile personale nepatrimoniale** (dreptul la nume, la domiciliu etc.);
- **drepturile reale** (dreptul de proprietate și dezmembrămintele dreptului de proprietate, respectiv dreptul de uz, de uzufruct, de servitute, de superficie, de abitație).

Dreptul subiectiv civil relativ este acel drept în virtutea căruia titularul poate pretinde subiectului pasiv o conduită determinată, fără de care dreptul său nu se poate exercita (*spre exemplu, dreptul vânzătorului de a cere plata prețului sau dreptul cumpărătorului de a pretinde predarea bunului ce face obiectul vânzării*).

Tipic **relative** sunt **drepturile de creanță**.

Caracteristicile dreptului absolut sunt următoarele:

- titularul dreptului absolut este cunoscut;
- titularul obligației corelative este necunoscut, format din toate celelalte subiecte de drept civil;
- dreptului absolut îi corespunde obligația generală și negativă de a nu face nimic de natură a împiedica exercitarea lui, adică a nu face;
- este opozabil *erga omnes*, adică tuturor persoanelor;
- drepturile absolute sunt prevăzute de lege și sunt limitate ca număr.

Caracteristicile dreptului relativ sunt următoarele:

- în cadrul raportului juridic cu drept relativ, atât titularul dreptului, cât și cel al obligației (subiectul activ – creditorul și subiectul pasiv – debitorul) sunt cunoscuți;
- dreptului relativ îi corespunde obligația ce are ca obiect a da, a face ori a nu face (ceva ce s-ar fi putut face în lipsa obligației pe care și-o asumă subiectul pasiv determinat);
- dreptul relativ este opozabil numai subiectului pasiv determinat, adică debitorului, deoarece dreptul relativ, respectiv de creanță, poate fi exercitat numai cu concursul debitorului;
- drepturile relative sunt nelimitate ca număr.

2.2. Drepturile subiective civile patrimoniale și nepatrimoniale

Este **patrimonial** dreptul subiectiv civil ce are conținut pecuniar (exprimat în bani). Sunt drepturi patrimoniale **drepturile reale și drepturile de creanță**.

Este **nepatrimonial** (sau personal nepatrimonial) acel drept subiectiv civil ce nu are conținut bănesc (*spre exemplu, dreptul la nume, la domiciliu*).

■ Drepturile reale și drepturile de creanță

Dreptul real – *jus in re* – este acel drept în virtutea căruia titularul său își poate exercita prerogativele asupra unui bun fără concursul altei persoane. Cuvântul *real* în limbaj juridic provine din latinescul *res*, care înseamnă bun sau lucru, deci dreptul real este dreptul cu privire la un bun sau lucru material.

Dreptul de creanță – *jus ad personam* – este acel drept în temeiul căruia subiectul activ (creditorul) poate pretinde subiectului pasiv (debitorul) să dea, să facă sau să nu facă ceva.

Asemănările dintre drepturile reale și cele de creanță sunt următoarele:

- ambele sunt drepturi patrimoniale;
- ambele au cunoscuți titularii lor, ca subiecte active.

Deosebirile dintre drepturile reale și cele de creanță sunt următoarele:

1. Sub aspectul subiectului pasiv:

- în cazul dreptului real, acesta nu este cunoscut, fiind reprezentat de toate persoanele, desemnate prin sintagma *erga omnes*;
- în cazul dreptului de creanță, acesta este cunoscut, fiind debitorul.

2. Sub aspectul persoanelor cărora li se opune (este opozabil):

- în cazul dreptului real, acesta se opune tuturor persoanelor (*erga omnes*);
- în cazul dreptului de creanță, acesta se opune doar subiectului pasiv care este cunoscut, denumit debitor (*erga certa personam*).

3. Sub aspectul conținutului obligației corelative:

- în cazul dreptului real, îi corespunde obligația generală și negativă de a nu face;
- în cazul dreptului de creanță, îi corespunde obligația de a da, de a face sau de a nu face.

4. Sub aspectul numărului:

- drepturile reale, în principiu limitate, sunt prevăzute la art. 551 din Codul civil;
- drepturile de creanță sunt nelimitate ca număr.

5. Sub aspectul prerogativelor conferite, numai dreptul real este însoțit de două prerogative:

- **urmărirea**, care constă în posibilitatea titularului de drept real (*spre exemplu, creditorul ipotecar sau creditorul gajist*) de a urmări bunul în mâinile oricărei persoane s-ar găsi;
- **preferința**, care constă în posibilitatea titularului dreptului real de a-și realiza dreptul cu întâietate ori preferință.

■ Drepturile personale nepatrimoniale

Acestea sunt:

- **drepturile ce privesc identificarea persoanei**, respectiv dreptul la nume, la domiciliu, la reședință, la o stare civilă, conform art. 59 din Codul civil;
- **drepturile personalității**, și anume:
 - dreptul la viață, la sănătate, la integritate fizică și psihică, la onoare și reputație, la respectarea vieții private, precum și la propria imagine, potrivit art. 58 din Codul civil;
 - respectul datorat persoanei decedate. Persoanei decedate i se datorează respect cu privire la memoria sa, precum și cu privire la corpul său, așa cum prevede art. 78 din Codul civil. Memoria persoanei decedate este protejată în aceleași condiții ca imaginea și reputația persoanei aflate în viață;
- **drepturile ce decurg din creația intelectuală** (potrivit Legii nr. 8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, republicată, cu modificările și completările ulterioare), literară, artistică sau științifică.

2.3. Drepturile subiective civile principale și accesorii

Este **principal** dreptul subiectiv civil care are o existență de sine stătătoare, exercitarea sa nedepinzând de vreun alt drept. Este **accesoriu** dreptul subiectiv civil a cărui exercitare depinde de existența altui drept subiectiv civil, cu rol principal.

Această clasificare are importanță pentru că dreptul accesoriu depinde de dreptul civil principal potrivit adagiului *accessorium sequitur principale*.

Drepturile nepatrimoniale sunt drepturi principale.

2.4. Drepturile reale principale și accesorii

Potrivit art. 551 din Codul civil, drepturile reale sunt dreptul de proprietate, de suprafață, de uzufruct, de uz, de abitație, de servitute, de administrare, de concesiune, de folosință, drepturile reale de garanție, alte drepturi cărora legea le recunoaște acest caracter.

Din perspectiva clasificării drepturilor reale în principale și accesorii:

- **drepturile reale principale** sunt dreptul de proprietate, de suprafață, de uzufruct, de uz, de abitație, de servitute, de administrare, de concesiune, de folosință;
- **drepturile reale accesorii** se mai numesc și drepturi reale de garanție, acestea fiind dreptul de gaj, dreptul de ipotecă.

Ipoteca este un drept real asupra bunurilor mobile sau imobile afectate executării unei obligații, conform art. 2.343 din Codul civil.

Gajul poate avea ca obiect bunuri mobile corporale sau titluri negociabile.

Aceste **drepturi reale de garanție se numesc și accesorii. Ele presupun ca drept principal un drept de creanță (născut dintr-un raport juridic ce are în conținutul său un drept relativ).**

2.5. Drepturile subiective civile pure și simple și afectate de modalități

Dreptul subiectiv civil pur și simplu îi conferă titularului său maximă certitudine, deoarece nici existența și nici exercitarea lui nu depind de vreo împrejurare viitoare, acesta putând fi exercitat imediat după nașterea lui, necondiționat.

Dreptul subiectiv civil afectat de modalități este acel drept subiectiv civil a cărui existență sau exercitare depinde de o împrejurare viitoare, certă ori incertă.

Modalitățile sunt **termenul, condiția și sarcina**.

3. Obligațiile civile. Clasificare

Obligația este legătura de drept în virtutea căreia debitorul este ținut să procure o prestație creditorului, iar acesta are dreptul să obțină prestația datorată, potrivit art. 1.164 din Codul civil.

Obligațiile își au ca izvoare contractul, actul juridic unilateral, gestiunea de afaceri, îmbogățirea fără justă cauză, plata nedatorată, fapta ilicită, precum și orice alt act sau fapt de care legea leagă nașterea unei obligații.

Obligația civilă are trei accepțiuni (sensuri):

1. îndatorirea subiectului pasiv de a da, a face sau a nu face ceva;
2. raport obligațional ce conține sensul definiției de mai sus;
3. obligație în sens de înscris constatator al unei creanțe (*spre exemplu, o obligațiune emisă de o bancă*).

În funcție de obiectul lor, obligațiile pot fi:

- **de a da, de a face și de a nu face;**
- **pozitive și negative;**
- **de rezultat** (determinate) și **de diligență** (de mijloace).

După opozabilitatea lor, acestea se împart în **obișnuite** (opozabile numai „între părți”), **opozabile terților** (*scriptae in rem*) și **reale** (*propter rem*).

În funcție de sancțiunea ce asigură respectarea obligației civile distingem obligația civilă **perfectă** și obligația civilă **imperfectă** sau naturală.

După modalitatea de executare, ele pot fi **simple, pure și simple și afectate de modalități**.

În funcție de numărul părților ce participă la raportul juridic și de numărul prestațiilor efectuate de părți, obligațiile sunt **complexe**:

- **cu pluralitate de părți** (divizibile, indivizibile și solidare);
- **cu pluralitate de prestații** (principale, alternative și facultative).

3.1. Obligațiile de a da, de a face și de a nu face

Obligația de a da este îndatorirea de a constitui sau de a transmite un drept real (*spre exemplu, obligația vânzătorului de a transmite dreptul de proprietate asupra lucrului vândut în patrimoniul cumpărătorului*).

Obligația de a face este îndatorirea de a executa o lucrare, de a presta un serviciu sau de a preda un bun în materialitatea lui.

Obligația de a nu face ceva are conținut diferit, după cum este corelativă unui drept absolut ori unui drept relativ (de creanță), astfel:

- corelativă unui drept absolut este îndatorirea de a nu face nimic de natură a aduce atingere aceluși drept;
- corelativă unui drept de creanță este îndatorirea de a nu face ceva ce ar fi putut să facă dacă debitorul nu s-ar fi obligat la abținere.

3.2. Obligațiile civile pozitive și negative

Sunt **pozitive** obligațiile de a da și de a face. Este **negativă** obligația de a nu face ceva.

3.3. Obligațiile de rezultat și de diligență

Este **de rezultat** obligația debitorului de a obține un rezultat determinat (*spre exemplu, obligația vânzătorului de a-i preda cumpărătorului lucrul vândut*).

Este **de diligență** (de mijloace sau de prudență) obligația debitorului de a depune toată stăruința pentru obținerea unui anumit rezultat (*spre exemplu, obligația medicului de a-l vindeca pe pacient*).

3.4. Obligațiile obișnuite, opozabile terților și reale

Obligația obișnuită este opozabilă între părți ca și dreptul de creanță. Marea majoritate a obligațiilor civile sunt de acest fel. Această obligație îi revine debitorului față de care s-a născut.

Obligația opozabilă terților este acea obligație strâns legată de un bun, astfel încât creditorul nu-și poate realiza dreptul său decât cu concursul titularului actual al dreptului real asupra aceluși bun, care este ținut și el

de îndeplinirea unei obligații născute anterior, fără participarea sa. (*Spre exemplu, cumpărătorul este obligat să respecte locațiunea încheiată înainte de vânzare.*)

Obligația reală este îndatorirea ce îi revine, potrivit legii, deținătorului unui bun în considerarea importanței deosebite a unui astfel de bun pentru societate (*spre exemplu, obligația deținătorului de teren agricol de a-l cultiva, potrivit Legii fondului funciar nr. 18/1991, republicată, cu modificările și completările ulterioare*).

3.5. Obligațiile perfecte și imperfecte

Majoritatea obligațiilor civile este formată din obligații perfecte.

Obligația perfectă este acea obligație civilă a cărei executare este asigurată, în caz de neexecutare de către debitor, printr-o acțiune în justiție, obținându-se un titlu executor pentru a fi pusă în executare silită.

Este **imperfectă** obligația a cărei executare nu se poate obține pe cale silită, ci numai prin executare voluntară, dar odată executată de bunăvoie de către debitor, nu este permisă restituirea ei. Această obligație se mai numește și naturală. Obligația imperfectă nu se confundă cu obligația morală, care se realizează din conștiință (*spre exemplu, obligația copiilor ajuși la maturitate de a-și întreține părinții bolnavi*).

3.6. Obligațiile simple, pure și simple și afectate de modalități

De regulă, obligațiile se execută imediat, din proprie inițiativă sau la cererea creditorului. În acest caz, **obligația este simplă**.

Obligațiile pure și simple nu sunt susceptibile de modalități. Modalitățile care afectează obligațiile sunt **termenul și condiția**.

Dacă obligațiile sunt asumate însă în anumite condiții ori sunt amânate în executarea lor după o anumită perioadă de timp, ele se numesc **obligații afectate de modalități**.

Termenul și condiția, ca modalități ale obligațiilor, sunt reglementate la art. 1.396-1.420 din Codul civil.

Termenul este un eveniment viitor și sigur ca realizare de care depinde executarea sau stingerea unei obligații, potrivit art. 1.411 din Codul civil.

Termenele sunt:

- **suspensive și extinctive**. Termenul suspensiv este cel până la împlinirea căruia este amânată scadența obligației (adică executarea obligației). Termenul este extintiv atunci când la împlinirea lui obligația se stinge;
- **legale, convenționale sau judecătorești**. Este legal termenul stabilit de lege. Este convențional termenul fixat prin convenția părților (prin contract). Termenul judecătorec este stabilit de instanța judecătorească;
- **în favoarea debitorului, a creditorului sau a ambelor părți**.

De regulă, termenul **profită debitorului**, dacă prin lege, prin voința părților sau din împrejurări rezultă că a fost stipulat în **favoarea creditorului** sau a **ambelor părți**, potrivit art. 1.413 din Codul civil.

Cel care are beneficiul exclusiv al termenului poate renunța oricând la acesta, fără consimțământul celeilalte părți.

De asemenea, din beneficiul termenului se poate decădea:

- dacă debitorul se află în stare de insolvabilitate sau în caz de insolvență declarată, în condițiile Legii nr. 85/2014 privind procedurile de prevenire a insolvenței și de insolvență, cu modificările și completările ulterioare. Starea de insolvabilitate a debitorului, dacă prin lege nu se prevede altfel, se constată de către instanță și presupune că activul patrimonial este inferior pasivului. Activul patrimonial astfel constatat poate fi supus executării silite. Starea de insolvență constă în lipsa lichidităților bănești pentru achitarea de către debitor a creanțelor exigibile (ajunse la scadență); și
- atunci când, cu intenție sau dintr-o culpă gravă, debitorul diminuează prin fapta sa garanțiile constituite în favoarea creditorului sau nu constituie garanțiile promise.

Conform art. 1.418 din Codul civil, renunțarea la termen sau decăderea din beneficiul termenului face ca obligația să devină de îndată exigibilă.

Condiția este un eveniment viitor și nesigur de care depinde eficacitatea sau desființarea obligației, potrivit art. 1.399 din Codul civil. Aceasta poate fi:

- **suspensivă**, atunci când de îndeplinirea ei depinde eficacitatea obligației, așa cum prevede art. 1.400 din Codul civil (*spre exemplu, în cazul contractului de asigurare pentru inundație, în care se naște dreptul la despăgubire pentru asigurat (și, corespunzător, obligația asiguratorului – societatea de asigurare – de a plăti despăgubirea) dacă (cu condiția că) a avut loc inundația*);

- **rezolutorie**, atunci când îndeplinirea ei determină desființarea obligației, conform art. 1.401 din Codul civil (*spre exemplu, în cazul contractului de închiriere pe care îl încheie o persoană pentru un imobil, în care se prevede că închirierea încetează de îndată dacă dintr-un motiv independent de voința sa imobilul pe care îl deține este distrus*) (Leaua, 2012);

- **imposibilă**, atunci când este contrară legii sau bunelor moravuri; este considerată nescrisă, iar în cazul în care este însăși cauza contractului, atrage nulitatea absolută a acestuia, conform art. 1.402 din Codul civil;

- **pur potestativă**, atunci când presupune că executarea unei obligații contractuale depinde exclusiv de voința debitorului; această condiție nu produce niciun efect, potrivit art. 1.403 din Codul civil. (*Spre exemplu, îți vând casa dacă vreau.*)

Atâta timp cât condiția nu s-a îndeplinit, partea în interesul căreia a fost stipulată aceasta este liberă să renunțe unilateral la ea. Renunțarea la condiție face ca obligația să fie simplă.

Obligația condițională poate fi transmisă, drepturile dobânditorului fiind însă supuse aceleiași condiții. De asemenea, obligația afectată de condiție se poate prelua.

3.7. Obligațiile complexe

Obligațiile complexe sunt reglementate la art. 1.421-1.467 din Codul civil.

Complexitatea obligațiilor este determinată de **numărul părților** care participă la raporturile juridice obligaționale sau de **numărul prestațiilor**.

■ Obligațiile complexe cu pluralitate de părți. Obligațiile divizibile, indivizibile și solidare

Raporturile juridice obligaționale se pot stabili între:

- un singur creditor și un singur debitor, denumit și **raport juridic simplu**;
- mai mulți creditori și/sau mai mulți debitori, denumit și **raport juridic complex, determinând nașterea obligațiilor complexe sau plurale**.

Obligațiile complexe sunt **divizibile** sau **indivizibile**.

1. **Obligațiile divizibile** pot fi **conjuncte** sau **solidare**.

a) **Obligațiile conjuncte** pot fi stabilite între mai mulți creditori și între mai mulți debitori.

Obligațiile conjuncte între mai mulți creditori au, în principiu, un debitor comun, iar fiecare dintre creditori va putea pretinde de la debitor numai partea sa de datorie. Deci obligația se divide cu privire la creditori. (*Spre exemplu, dacă patru frați moștenesc un imobil (creditori ai obligației de plată a prețului) și îl vând unui singur cumpărător (debitor al obligației de plată), pentru a-l împărți din punct de vedere valoric, fiecare dintre aceștia va pretinde numai partea de 25% din valoarea imobilului.*)

Obligațiile conjuncte între mai mulți debitori înseamnă mai mulți debitori cu privire la aceeași prestație față de un singur creditor. Creditorul are dreptul să pretindă de la fiecare debitor numai partea sa de datorie. (*Spre exemplu, un vânzător (creditor al obligației de plată) vinde un imobil la doi cumpărători (debitori ai obligației de plată). Vânzătorul poate pretinde de la fiecare, separat, câte 50% din valoarea imobilului.*)

Potrivit art. 1.423 din Codul civil, debitorii unei obligații conjuncte sunt ținuti față de creditorul lor în părți egale, acesta fiind cazul exemplului de mai sus, dacă prin lege ori prin contract nu se dispune altfel.

Codul civil instituie ca regulă prezumția de divizibilitate, cu două excepții:

- dacă indivizibilitatea nu a fost stipulată în mod expres;
- dacă obiectul obligației nu este, prin natura sa, susceptibil de divizare materială sau intelectuală, conform art. 1.424 din Codul civil.

b) **Obligațiile solidare**. Solidaritatea poate fi **activă**, stabilită între mai mulți creditori, și **pasivă**, între mai mulți debitori.

Ca și indivizibilitatea, solidaritatea nu se prezumă:

- solidaritatea activă trebuie stipulată în mod expres;
- solidaritatea pasivă trebuie stipulată expres de părți ori este prevăzută de lege. Art. 1.446 din Codul civil instituie o prezumție de solidaritate între debitorii unei obligații contractate în exercițiul activității unei întreprinderi, dacă prin lege nu se prevede altfel.

Solidaritatea activă îi conferă fiecărui creditor dreptul de a cere debitorului executarea întregii obligații (și de a da chitanță liberatorie). Odată ce debitorul a executat obligația față de un creditor, este liberat și în privința celorlalți creditori solidari. Debitorul poate plăti, la alegerea sa, oricăruia dintre creditorii solidari, liberându-se astfel față de toți. Ceilalți creditori au dreptul, astfel, să ceară partea lor de creanță de la creditorul față de care debitorul și-a stins integral obligația. Adică ceilalți creditori solidari își păstrează dreptul de regres împotriva creditorului în persoana căruia s-a stins obligația debitorului proporțional cu partea din creanță ce îi revine acestuia din urmă. *(Spre exemplu, o echipă formată din mai mulți meseriași execută o lucrare. La finele acesteia, dacă s-a prevăzut în contract solidaritatea între meseriași, oricare dintre ei poate solicita integral plata pentru execuția lucrării de la beneficiarul acesteia, urmând să plătească fiecărui lucrător o sumă de bani proporțională cu partea ce îi revine.)*

Solidaritatea pasivă presupune că mai mulți debitori sunt obligați la aceeași prestație, astfel încât fiecare poate să fie ținut separat pentru întreaga obligație, iar executarea acesteia de către unul dintre codebitori îi liberează pe ceilalți față de creditor. Solidaritatea există chiar dacă debitorii sunt obligați sub diferite modalități.

În condițiile date, creditorul poate cere plata integrală de la oricare dintre debitorii solidari. Odată făcută plata, se stinge raportul juridic dintre creditorul plătit și ceilalți codebitori ai debitorului plătit. Debitorul solidar care a efectuat plata se subrogă în drepturile creditorului, însă nu poate cere codebitorilor săi decât partea din datorie ce îi revine fiecăruia dintre ei. *(Spre exemplu, doi soți au încheiat un contract de împrumut cu o bancă, aceasta fixându-le o rată lunară. Oricare dintre soți are dreptul să plătească, lunar, integral rata la bancă.)*

Solidaritatea debitorilor sau creditorilor nu atrage, prin ea însăși, indivizibilitatea obligațiilor. Creditorii și debitorii unei obligații indivizibile nu sunt legați solidar, dacă nu există o stipulație contrară în acest sens.

2. Obligațiile indivizibile. Indivizibilitatea poate fi activă (între mai mulți creditori) și pasivă (între mai mulți debitori).

Efectele obligației indivizibile sunt:

- **pentru indivizibilitatea pasivă**, fiecare dintre debitori sau dintre moștenitorii acestora poate fi constrâns separat la executarea întregii obligații *(spre exemplu, obligația asumată de către o echipă de constructori de a efectua o lucrare, de către o echipă de actori de a juca o piesă de teatru ori de către o formație de muzică de a susține un concert);*

- **pentru indivizibilitatea activă**, fiecare dintre creditori sau dintre moștenitorii acestora poate cere executarea integrală, chiar dacă obligația nu este solidară. *(Spre exemplu, dacă doi soți au împrumutat o persoană cu o sumă de bani, oricare dintre ei are dreptul să ceară la scadență suma împrumutată, sau dacă o echipă de constructori a efectuat o lucrare, fiecare membru al acesteia poate pretinde beneficiarului lucrării plata sa integrală.)*

Prin urmare, obligația indivizibilă nu se divide între debitori, între creditori și nici între moștenitorii acestora, potrivit art. 1.425 alin. (1) din Codul civil.

De asemenea, deoarece divizibilitatea se prezumă, indivizibilitatea trebuie:

- să fie stipulată expres în contract, deci are natură contractuală, convențională, cum sunt exemplele de mai sus;

- să rezulte din obiectul obligației, care prin natura sa nu poate fi divizat. *(Spre exemplu, nu poate fi divizat în executarea obligației un automobil, un imobil (o construcție) sau un instrument muzical.)*

Când executarea obligației indivizibile are loc în natură, fiecare creditor poate cere și primi prestația datorată doar în întregime. Dacă aceeași obligație indivizibilă se va executa prin echivalent, aceasta devine divizibilă.

■ **Obligațiile complexe cu pluralitate de prestații. Obligațiile principale, alternative și facultative**

Obligațiile au ca obiect, în general, **o prestație unică, principală și obligatorie** *(spre exemplu, obligația beneficiarului unui sejur cu scop turistic de a plăti prețul acestuia (Leaua, 2012, p. 85)).*

Raporturile juridice obligaționale presupun însă și obligații care au ca obiect **mai multe prestații**:

a) **fie principale, toate fiind obligatorii** (*spre exemplu, cumpărarea unui apartament, inclusiv locul de parcare și serviciul de întreținere a spațiului verde aferent imobilului*);

b) **fie alternative, când au ca obiect două prestații principale, iar executarea uneia dintre acestea liberează pe debitor de întreaga obligație**. (*Spre exemplu, într-un magazin se organizează o tombolă în urma căreia se va pune la dispoziția clienților câștigători dreptul de a cumpăra la un preț foarte mic unul dintre două produse, la alegere; sau o agenție de turism se obligă să pună la dispoziția clientului cu care deja a încheiat un contract dreptul de a alege una dintre două locații (hoteluri) din aceeași stațiune turistică (Leaua, 2012, p. 85).*)

Conform art. 1.462 alin. (1) din Codul civil, **alegerea prestației** prin care se va stinge obligația îi **revine debitorului**, cu excepția cazului în care îi este acordată în mod expres creditorului. Dacă partea căreia îi aparține alegerea prestației nu își exprimă opțiunea în termenul acordat în acest scop, alegerea îi va aparține celeilalte părți.

În cazul alegerii prestației de către debitor, dacă una dintre prestații a devenit imposibil de executat chiar din culpa sa, debitorul este obligat să execute cealaltă prestație. Dacă, în același caz, ambele prestații devin imposibil de executat, iar imposibilitatea cu privire la una dintre prestații este cauzată de culpa debitorului, acesta este ținut să plătească valoarea prestației care a devenit ultima imposibil de executat.

Alegerea prestației în vederea executării o poate face și **creditorul** (*spre exemplu, alegerea dintre cele două produse o face magazinul, nu clientul*), caz în care se deosebesc câteva situații, ce determină executarea în mod diferit a prestației:

- dacă una dintre prestații a devenit imposibil de executat, fără să existe culpa vreuneia dintre părți, creditorul este obligat să o primească pe cealaltă;

- dacă creditorului îi este imputabilă imposibilitatea de executare a uneia dintre prestații, el poate fie să pretindă executarea celeilalte prestații, despăgubindu-l pe debitor pentru prejudiciile cauzate, fie să îl libereze pe acesta de executarea obligației;

- dacă debitorului îi este imputabilă imposibilitatea de a executa una dintre prestații, creditorul poate cere fie despăgubiri pentru prestația imposibil de executat, fie executarea celeilalte prestații;

- dacă debitorului îi este imputabilă imposibilitatea de a executa ambele prestații, creditorul poate cere despăgubiri pentru oricare dintre acestea.

Dacă prestațiile devin imposibil de executat fără culpa debitorului și înainte ca acesta să fie pus în întârziere, obligația se stinge;

c) **fie facultative**, atunci când obligația are ca obiect o singură prestație principală de care debitorul se poate libera executând o altă prestație. (*Spre exemplu, contractul de vânzare-cumpărare al unui imobil ar fi prevăzut o garsonieră confort sporit la etajul 1, societatea vânzătoare putând oferi în schimb la același preț, la etajul 8 într-un bloc alăturat, un apartament cu două camere.*)

Debitorul este liberat dacă prestația principală devine imposibil de executat fără ca aceasta să se datoreze culpei sale. (*Astfel, în exemplul menționat anterior, dacă societatea vânzătoare nu mai poate oferi spre vânzare garsoniera fără culpa sa, aceasta nu mai este obligată să ofere spre vânzare nici apartamentul cu două camere.*)

În cazul obligației alternative însă, în condițiile în care alegerea prestației o face creditorul, dacă una dintre prestații a devenit imposibil de executat fără culpa vreuneia dintre părți, acesta este obligat să o primească pe cealaltă, potrivit art. 1.465 lit. a) din Codul civil. (*În cazul nostru, creditorul este obligat să cumpere apartamentul cu două camere, dacă, bineînțeles, obligațiile sunt alternative.*)

Bibliografie

1. Leaua, C. (2012), *Dreptul afacerilor. Noțiuni generale de drept privat*, Editura Universul Juridic, București.
2. Legea nr. 287/2009 privind Codul civil, republicată în Monitorul Oficial nr. 505/15.07.2011, cu modificările și completările ulterioare.

↳ Acest articol este preluat din lucrarea *Dreptul afacerilor. Elemente de drept societar*, ediția a II-a, revizuită și adăugită, autor Ioana Nely Militaru, apărută la Editura CECCAR în anul 2018.